

Mötesplats södra Småland

– Regionalt utvecklingsprogram, en strategi för Kronobergs län

Förord

Kronobergs län står inför stora utmaningar i en allt mer komplex värld. Vissa förutsättningar förändras snabbt medan andra strukturer förändras långsammare. När Regionförbundet södra Småland bildades övertogs ansvaret för det regionala utvecklingsarbetet i vilket det ingår att utarbeta och samordna genomförandet av ett regionalt utvecklingsprogram.

Hösten 2008 gick världen in i en lågkonjunktur av historiska mått och Kronobergs län drabbades hårt. Som så många gånger förr för ofta svårigheter även med sig något gott. Framtid Kronoberg skapades och länet samlades - behovet av en gemensam agenda fördes fram. Förbundsstyrelsen beslutade att revidera det regionala utvecklingsprogram som togs fram 2006, det vill säga innan regionförbundet bildades. Det regionala utvecklingsprogrammet syftar till att nå ett bättre samspel i regionen mellan olika aktörer och sektorer och ska utgöra en samlad strategi för att binda samman planeringsprocesser med betydelse för en hållbar regional utveckling.

En region har mycket att vinna på att bygga vidare på sina kärnkompetenser – hur tar vi tillvara våra goda förutsättningar och erfarenheter och förbereder oss inför framtiden? Det enda som är säkert är ju att det inte blir som förut utan vi har en massa spännande utmaningar och möjligheter framför oss. Här gäller det att nyttja vår kreativitet och handlingskraft som präglat både gårdagens, dagens och förhoppningsvis morgondagens smålänning!

Delaktighet och gemensam vilja är en förutsättning för att utvecklingsprogrammet ska få genomslag. Som en del i varselarbetet har många aktörer involverats och den gemensamma agendan har sakta men säkert vuxit fram. Utvecklingsprogrammet har tagits fram i nära samarbete mellan Regionförbundet södra Småland och Länsstyrelsen i Kronobergs län. Det har gjort att regionförbundet och länsstyrelsen hittat sina respektive roller i det regionala utvecklingsarbetet. Samtidigt har insikten att utvecklingsprogrammet handlar om de långsiktiga utvecklingsbehoven, snarare än den akuta situationen, spridits. Revideringsarbetet har genomförts med ett brett och djupt engagemang och för att möta morgondagens utmaningar är det viktigt att ta tillvara denna styrka - i ett väl fungerande samspel, skapar vi tillsammans de grundläggande förutsättningarna och möjligheterna - vi kraftsamlar gemensamt för framtiden!

När höstmörkret nu faller och vi under cirka ett års tid har befunnit oss i lågkonjunkturrens skugga vill vi lyfta blicken och blicka framåt.

Södra Småland senhösten 2009

Marie-Louise Hilmersson
Ordförande förbundsstyrelse
Regionförbundet södra Småland

Kristina Alsér
Landshövding
Länsstyrelsen i Kronobergs län

Innehållsförteckning

Förord.....	1
1. Varför ett regionalt utvecklingsprogram?	3
2. Hållbar regional utveckling	4
3. Omvärldsförändringar – utmaningar och möjligheter	6
4. Våra perspektiv	8
5. Utmaningar för södra Småland.....	10
Kompetens- och arbetskraftsförsörjning	10
- Konkurrenskraftig kompetens i en föränderlig värld	10
Livslångt lärande	12
Kompetensförsörjning.....	13
Inkludering	13
Förnyelse och dynamik.....	14
- Handlingskraftiga individer och företag i framkant	14
Entreprenörskap och företagande.....	17
Innovationer och utveckling.....	18
Infrastruktur och kommunikation.....	18
- Klimatsmarta, energieffektiva och säkra kommunikationer för alla	18
Tillgänglighet	20
Hållbara kommunikationssystem	21
Livskraft	21
- Resursstarka livsmiljöer med människan i centrum	21
Människan som resurs.....	23
Kulturella resurser	24
Hållbar miljö.....	25
6. Genomförande och uppföljning.....	26
7. Revideringsprocessen	28
Underlag & referenser.....	29

1. Varför ett regionalt utvecklingsprogram?

Syftet med det regionala utvecklingsprogrammet är att nå ett bättre samspel mellan alla de aktörer som bidrar till regional utveckling genom att formulera gemensamma visioner, mål och handlingsriktningar – en gemensam agenda.

Varje län är ålagt att utarbeta ett regionalt utvecklingsprogram (RUP) som ska fungera som den gemensamma plattformen och det långsiktiga planeringsdokumentet för det regionala utvecklingsarbetet. I Kronobergs län är det Regionförbundet södra Småland som har ansvaret för att ett sådant program utarbetas. Regionförbundet bildades 2007 och är därmed en relativt ny regional organisation där medlemmarna utgörs av länets kommuner och landsting. Syftet med organisationen är att stärka samverkan på regional nivå och kraftfullare kunna verka för en regional utveckling. En rad områden som tidigare var splittrat på flera huvudmän har nu samlats under en politisk ledning och ett nytt forum för regional utveckling har sett dagens ljus.

Det regionala utvecklingsprogrammet ingår i ett sammanhang där hänsyn måste tas både till kommunernas översikts- och utvecklingsplaner och till nationella strategier. Nationella strategierna bygger i sin tur på internationella strategier och överenskommelser. Så har till exempel Lissabonstrategin specificerat att EU ska vara världens mest konkurrenskraftiga och dynamiskt kunskapsbaserade ekonomi med fokus på tillväxt och sysselsättning. Göteborgsagendan sätter ramar när det gäller hållbar utveckling. Det regionala utvecklingsprogrammet ska alltså ses som den regionala länken mellan lokala kommunala översikts- och utvecklingsplaner och den nationella strategin för konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning som i sin tur är länkad till Lissabonstrategin och andra internationella beslut och överenskommelser. Tanken är att alla dessa planer och program ska hänga samman. Det regionala utvecklingsprogrammet ska också fungera som ett sammanhållande paraply för de olika regionala styrdokument som finns, exempelvis länstransportplaner, miljöprogram, folkhälsopolicies och kulturstrategier.

Det regionala utvecklingsprogrammet är vägledande inte bara för regionförbundets egna arbete att koordinera och leda utvecklingsarbetet i länet utan också för offentliga prioriteringar och medfinansiering vid ansökningar till EU's olika fonder, nationell medfinansiering samt andra regionala program.

Ett regionalt utvecklingsprogram är ett komplext övergripande dokument och olika aktörer äger/deläger olika sakfrågor och processer genom vilka programmet ska realiseras. Programmet ska därför fungera som ett styrdokument som underlättar för aktörerna att dra åt samma håll. Det ska vara ett levande dokument som kan anpassas allteftersom förutsättningarna förändras. En gång per mandatperiod bör programmet ses över för att garantera dess aktualitet och för att möjliggöra korrigeringar i enlighet med ändrade förutsättningar. En viktig del i arbetet med programmet är att

mobilisera den regionala kraften. Genom en aktiv dialog runt länets förutsättningar och valda strategier kan vi gemensamt ta oss an de väntande utmaningarna.

2. Hållbar regional utveckling

Världen blir allt större, eller allt mindre beroende på hur man ser det. Den enskilda människans tidigare så begränsade omvärld har numera inga gränser. Människor rör sig i allt större cirklar och samtidigt innebär den tilltagande globaliseringen att världen knyts allt mer samman. Det finns många positiva drag i denna utveckling, inte minst när det gäller ekonomisk tillväxt och teknisk utveckling. Men det finns också stora utmaningar. Hur påverkas till exempel grundläggande värden som demokrati, alla människors lika värde och jämställdhet? Vilka miljökonsekvenser får den globala, nationella, regionala och lokala utvecklingen?

I en rad internationella överenskommelser har man enats om att det övergripande målet är att skapa en hållbar utveckling, såväl ekonomiskt, socialt som miljömässigt. I Brundtlandrapporten från 1987 slogs fast att hållbar utveckling ”kan definieras som en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”. Med andra ord är det en ansats som utgår från att utveckla en helhetssyn på människors och samhällens behov, förutsättningar och problem. Den bärande principen är att ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden och processer är integrerade – de är varandras förutsättningar och stöd.

För att kunna åstadkomma en ekonomisk tillväxt är produktivitet utvecklingen i näringslivet och förmågan att sälja nya varor och tjänster avgörande. Hållbar utveckling innebär dock att den ekonomiska utvecklingen inte får ske på bekostnad av social välfärd och sammanhållning och dessutom måste kunna förenas med god miljö. De olika aspekterna av hållbar utveckling kan ibland stå i konflikt med varandra. Det är därför centralt att diskutera hur beslut och beteenden påverkar samhället på både kort och lång sikt. Å andra sidan behöver det inte alltid uppstå konflikter utan aspekterna kan ibland gynna varandra. Exempelvis kan förbättrade sätt att bedriva hemtjänst ge både högre service till medborgaren och stimulera den ekonomiska tillväxten. Södra Smålands gynnsamma förutsättningar till produktion av bioenergi är bra ur miljösynpunkt men utgör även en möjlighet för det regionala näringslivet. Småskaliga lokala energikällor skapar dessutom lokala arbetstillfällen som är svåra att flytta på. Som så många andra gånger kan hot också innebära möjligheter!

För att lösa dagens miljöproblem och förebygga morgondagens handlar det om att hushålla med naturresurserna, att undvika att mark, vatten och luft blir förorenat och att främja ett miljömedvetet näringsliv. De nationella miljö kvalitetsmålen har anpassats, preciserats och konkretiserats i regionala

miljömål som länsstyrelsen har till uppgift att samordna och följa upp. För att målen ska kunna uppnås krävs att företag, myndigheter och andra samhällsaktörer för in miljöhänsyn i den egna verksamheten och planeringen.

Ett socialt och kulturellt hållbart samhälle grundas på att resurser, inflytande och makt fördelas rättvist, jämlikt och jämställt. Hälsan är en av de viktigaste välfärdskomponenterna. Människors sociala villkor och förutsättningar under livscykeln har ett stort inflytande på deras hälsa. Ju mer ojämlika de sociala villkoren är desto mer ojämlik hälsa. Individerna har ett ansvar för sina egna levnadsvanor, men för att kunna göra hälsosamma val måste rätt förutsättningar finnas. För att utjämna dagens hälsoklyftor måste samhället bygga en välfärdsstruktur som främjar alla individers möjligheter att göra hälsosamma val.

Jämställdhet samt integration och mångfald är grundförutsättningar för att kunna skapa ett hållbart livskraftigt demokratiskt samhälle. En förutsättning för ett jämställt samhälle är att kvinnor och män har samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter inom livets alla områden. Integration och mångfald innebär ett öppet samhälle där alla tillåts att delta utan för den skull behöva ge upp sin kulturella identitet. I det regionala utvecklingsprogrammet har dessa mest basala grundförutsättningar inte utpekats som separata utvecklingsområden - de är alltför centrala för att hänvisas till ett eget område. Menar vi allvar, och det gör vi, måste de genomsyra allt, från enskilda konkreta utvecklingsåtgärder till de allra mest övergripande diskussionerna. Det är inte för inte som utvecklingsprogrammet påpekar att utan livskraft klarar vi inte morgondagens utmaningar.

... med dörren öppen mot omvärlden

Kronobergs län består av åtta kommuner som samtliga gränsar mot grannlän och det är därför naturligt att söka sig till funktionella samarbeten snarare än geografiska. Det finns redan ett omfattande utbyte och samverkan över länsgränserna. Det nya Linnéuniversitetet med campus i två län är ett gott exempel på detta liksom det utökade utbytet på hälso- och sjukvårdssidan med Blekinge, det ökade tågsamarbetet med Skåne och så vidare. Men samarbete sker inte bara med närliggande län. Länet är en del i ett globalt sammanhang och de internationella kontakterna är av avgörande vikt även i den fortsatta utvecklingen. Länets näringsliv har redan idag en stark exportkoppling och flera företag är världsledande inom sin genre. Uppbyggnaden av ett gemensamt Brysselkontor tillsammans med övriga regionförbund i Småland och Blekinge har som huvudsakligt syfte att stärka de internationella perspektiven i regionernas utveckling. Deltagande i Östersjösamarbetena har varit ett naturligt inslag under en längre tid och det finns stora vinster med att utveckla detta vidare framöver. Regional utveckling växer ur och förstärks av samarbete mellan aktörer inom regionen, med aktörer i andra regioner och med aktörer på nationell samt internationell nivå.

3. Omvärldsförändringar – utmaningar och möjligheter

Vi står inför en rad utmaningar framöver som gemensamt bidrar till att villkoren för länets utveckling förändras. Utmaningar innebär också möjligheter och för att lyckas nå en hållbar utveckling i södra Småland behöver vi nyttja våra förutsättningar i denna föränderliga värld. Vi har här valt att sammanfatta övergripande utmaningar som kommer att ha en avgörande påverkan på vår framtid och som vi måste förhålla oss till.

Kapital och företag är i allt mindre grad knutna till enskilda platser utan söker sig istället dit investeringar anses ge högst avkastning. Såväl varor, människor som information rör sig allt lättare och snabbare över nations- och regiongränserna. Olika typer av händelser ger avtryck över hela världen med omedelbar verkan. Vi ser en kunskapsdriven globaliserad ekonomi växa fram där IT och digitalisering spelar en stor roll men där designinnehållet i produkter, upplevelser och varumärken också blir viktiga konkurrensmedel. Dagens unga har andra drivkrafter än tidigare generationer och självförverkligande och individualisering är aspekter som formar efterfrågan inte enbart på nya produkter och tjänster utan också på upplevelser, nya typer av samhällsstrukturer och nya sorters arbetsvillkor.

I den kunskapsdrivna ekonomin är människors kunskaper och kompetens den viktigaste resursen. Kompetenskraven stiger inom både privat och offentlig sektor och kvalificerad arbetskraft blir en tillgång för att regioner ska vara attraktiva för företag och organisationer. Omstruktureringen av näringslivet och det ökade kravet på kompetens ökar behovet av bättre matchning mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft.

Människors ökade rörlighet är en viktig drivkraft för förändring och tillsammans med att råvaror spelar allt mindre roll för lokaliseringen av varuproduktion och att den växande tjänstesektorn ofta förutsätter att producent och konsument möts, förskjuts förutsättningarna för tillväxt och utveckling från små till stora arbetsmarknadsregioner. De stora regionerna för med sig en mer dynamisk arbetsmarknad, ett ökat utbud av tjänster, fler välutbildade, en yngre befolkningsstruktur och större valmöjligheter vad gäller arbete och fritid. Dessa täta dynamiska miljöer fungerar som magneter och drar till sig ytterligare kapital, kunskap och kreativa människor. Många mindre regioner riskerar däremot att gå mot en alltmer sårbar och odynamisk arbetsmarknad, ökad arbetslöshet, en skev åldersstruktur och ett allt mindre utbud av privata liksom offentliga tjänster. Små arbetsmarknadsregioners brist på näringsbredd begränsar dessutom deras utrymme att överföra resurser från stagnerande till expansiva branscher och de blir därmed oerhört känsliga för den snabba strukturuomvandling som idag sker främst inom tillverkningsindustrin.

I en allt starkare konkurrens krävs en ständig förändringsförmåga för att företag ska överleva. Företagen i södra Småland kan inte möta en ökad global konkurrens med sänkta löner och enkel produktion utan genom att utvecklas och förnyas. Ett gott innovationsklimat skapar förutsättningar för att kunskap och entreprenörskap ska leda till nya varor och tjänster, eller nya sätt att producera. Innovationer är beroende av ett väl fungerande samspel mellan de aktörer som påverkar hur kunskap skapas och används inom näringsliv, politik och forskning. Utöver betydelsen av fysiskt kapital, finansiellt kapital och humankapital har också det sociala kapitalet blivit allt viktigare – ett socialt kapital som består dels i människors och företags tillgång till sociala nätverk, dels graden av tillit mellan dessa aktörer. Fokus flyttas från produktionseffektivitet till förmågan att samverka och nödvändigheten av en kreativ och tillåtande miljö.

Den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning ställer stora krav framöver. Mönstret med unga människor, framför allt kvinnor, som överger de mindre orterna för större regioner samtidigt som den äldre befolkningen blir kvar skapar en sned åldersstruktur och försörjningsbördan blir hög och växande i många områden. Den obalanserade ålderssammansättningen påverkar både tillväxt, skatteunderlag, arbetskraftsutbud och både behovet av och möjligheten att tillhandahålla offentlig och privat service. För att uppnå en socialt hållbar utveckling är det av yttersta vikt att beakta och hantera konsekvenserna av den demografiska utvecklingen.

Över allt detta tornar klimatförändringar och nödvändiga miljöomställningar. Det kommer krävas såväl minskad klimatpåverkan som en förbättrad klimatanpassning på både lång och kort sikt. Miljöfrågorna driver på samhällsutvecklingen och blir en viktig drivkraft i utvecklingen av ny teknik, nya material, nya transportmedel och ny infrastruktur. Energifrågan är central och en stor påverkbar kostnadspost ur många aspekter. En ökad andel förnyelsebar regional energi och en högre grad av energieffektivisering bidrar till en miljömässigt hållbar tillväxt.

I en snabbt föränderlig värld ökar behovet av en ständig omvärldsanalys. Vad är det som händer och hur påverkar detta oss? Vad innebär dessa övergripande utmaningar för vår region?

4. Våra perspektiv

I arbetet med att ta fram det regionala utvecklingsprogrammet har en rad kartläggningar genomförts för att fånga länets särart. Tillsammans med de övergripande utmaningarna formar den mångfacetterade bilden av södra Småland de regionspecifika förutsättningarna för hållbar utveckling. Givet våra förutsättningar låter vi tre perspektiv utgöra ramen för framtida utvecklingsåtgärder i södra Småland.

Attraktivitet

I en ökad konkurrens får det lokala och regionala allt större betydelse vilket ökar vikten av att värda och utveckla verksamhet med lokal förankring. Människor söker sig till regioner med god livsmiljö, där arbetsmarknaden är bra och/eller där det finns möjlighet att utbilda sig och företagen söker sig till de områden där det finns goda förutsättningar för deras verksamhet. Turister och besökare söker sig till platser som attraherar och har något att erbjuda. För att hävda sig i den ökande konkurrensen ställs allt högre krav på regioner att upprätthålla och förstärka sin attraktivitet. Grundperspektivet för utvecklingsåtgärder i länet är därför att skapa attraktivitet:

som *affärsarena* för företagen

som *livsarena* för invånarna

som *besöksarena* för turister och besökare

Insatser som främjar företagandet, förbättringar av arbetskraftens kunskap och kompetens, investeringar i transportinfrastruktur och effektivisering av det offentliga serviceutbudet är exempel på aktiviteter som stärker affärsarenan i en region. Allt detta är givetvis positivt även för invånare och besökare. Fler och växande företag betyder fler arbetstillfällen, utbildningsåtgärder betyder fler utbildningsmöjligheter och en mer prisvärd offentlig service betyder bättre välfärd för medborgarna. Människor söker sig till orter, städer och regioner som kan erbjuda en tillvaro med livskraft och där det finns möjligheter att förverkliga drömmar. Livskraften förstärks i socialt, kulturellt och miljömässigt hållbara miljöer. Upplevelser blir alltmer centralt när det gäller att locka turister men för att öka antalet besökare i en region räcker det inte med en attraktiv livskraftig miljö utan man måste också lyckas förmedla denna. Ett starkt varumärke är en god hjälp i arbetet med att öka antalet turister och besökare men det är också viktigt att odla ett gott värdskap för dem som kommer hit.

I södra Småland strävar vi efter att kunna leva ett gott liv. Kronoberg ska vara ett län där människor trivs, där invånarna vill stanna kvar och där människor kan lockas att slå sig ner. Här lyfter vi fram människors egen kraft att påverka den egna men också regionens framtid. Vi skapar möten mellan människor och stimulerar deras förmåga att hela tiden göra saker annorlunda och bättre.

Kreativitet och handlingskraft

Den kulturhistoriska identiteten, smålänningen som uppfinningsrik klurig mångsysslare med hög anpassningsbarhet kan sammanfattas i begreppet entreprenörskap. En entreprenör är en handlingskraftig person som tar initiativ och får något gjort – en *kreativ* person som går från idé till *handling*. De småländska perspektiven, kreativitet och handlingskraft, har haft stor betydelse förr och kommer att ha det även för förmågan att klara framtidens utmaningar. Entreprenören är en förnyare med optimistisk grundsyn, utåtriktad och nyfiken. Entreprenörskapet handlar kort och gott om ta-sig-förskap – att se till att saker och ting händer. Det småländska ta-sig-förskapet behövs på många olika arenor – givetvis i näringslivet men också i skolans värld, inom vården, i föreningslivet, inom politiken, i kulturlivet...

Regionalt ledarskap

För att åstadkomma en hållbar regional utveckling krävs social tillit, historiska och sociala band, mellan individer, företag och institutioner för att skapa relationer och samverkan. Ett gränsöverskridande regionalt ledarskap med förmåga att samla aktörer, prioritera och genomföra långsiktiga satsningar är av central betydelse för regionens framtida utveckling. Regionens aktörer i form av politiskt styrda organisationer, näringsliv, universitet, Länsstyrelse och intresseorganisationer behöver arbeta och samarbeta för att realisera den gemensamma agendan. Regionen behöver ta plats på såväl den nationella som internationella arenan vilket underlättas av en enad front. Samspelet med både den lokala och den nationella och europeiska nivån underlättas om man har ett tydligt regionalt ledarskap som klarar av att hantera osäkerheten om framtiden och balansera de många aktörerna som tillsammans skapar regional utveckling. I en snabbt föränderlig värld där vi faktiskt inte vet allt som väntar och vad som kommer att krävas framöver, behövs ett starkt ledarskap som fångar upp och förstärker den regionala kraften i länet.

Nya mötesplatser mellan oliktankande behövs för att stimulera nytänkandet och kreativiteten. Under revideringen av det regionala utvecklingsprogrammet har en allt starkare känsla av en gemensam vilja vuxit fram och en allt mer positiv inställning till samarbete mellan aktörerna. Vi är inte så många, vi är kanske för få för vissa utvecklingssatsningar, men finns det något positivt med att vi är så få? Ja, tack vare att vi är få och att vi är kreativa mångsysslare har vi förutsättningar för att mötas i otraditionella möten och där skapa en ny kraft. Här möjliggörs de omöjliga mötena! Vi kan använda vårt ringa antal och vårt karaktäristiska mångsyssleri för att skapa ett ännu mera innovativt och öppet klimat. Vi har alltid klarat oss själva, men för att möta framtidens utmaningar måste vi samarbeta i högre utsträckning. Låt oss utnyttja de goda förutsättningarna vi har och arbeta medvetet för att skapa ett öppnare, tolerantare och kreativare klimat i södra Småland.

Vi antar utmaningen!

Med **omöjliga möten** menas:

otraditionella möten som i vanliga fall inte kommer till stånd – möten mellan oliktankande ger upphov till nya tankar!

5. Utmaningar för södra Småland

Utifrån våra specifika förutsättningar och de övergripande omvärldsförändringarna utkristallieras fyra huvudutmaningar för södra Småland; kompetens, förnyelse, kommunikationer och livskraft. För varje utmaning anges den övergripande målsättningen och en diskussion om länets förutsättningar och möjligheter resulterar i ett antal insatsområden. Varje insatsområde har en uttryckt målsättning och specificerade handlingsriktningar. Vi behöver kraftsamla runt våra utmaningar för att kunna uppnå visionen om ett gott liv i södra Småland.

Kompetens- och arbetskraftsförsörjning

- Konkurrenskraftig kompetens i en föränderlig värld

Tillgången till kunskap och kompetens i bred bemärkelse är av yttersta vikt för individers utvecklingskraft och företags konkurrenskraft. I en kunskapsdominerad värld ställs allt högre krav på utbildning och annan kompetens. Det livslånga lärandet grundläggs tidigt och det är av yttersta vikt att varje del av utbildningssystemet håller högsta möjliga kvalitet. Lärandet tar inte slut när arbetslivet börjar utan fortsätter under hela livet. För att kunna anpassa sig till en föränderlig värld måste det till en ständig påfyllning och utveckling av kompetens. Stora kommande pensionsavgångar, färre tillträdande ungdomar och allt högre krav på arbetskraftens kompetens utgör en utmaning för framtidens arbetskraftsförsörjning.

I skenet av en ökad problematik med arbetskraftsförsörjning är det angeläget att ta tillvara alla de resurser som finns. Framöver kommer det att bli allt viktigare att se till att våra barn och unga behåller studiemotivationen och vill fullfölja sin utbildning, att allt fler väljer att vidareutbilda sig, att långtidsarbetslösa och sjukskrivna ges möjligheter att ta sig tillbaka till arbetslivet, att de med nedsatt arbetsförmåga ges möjlighet att delta på sina villkor samt att de med utländsk bakgrund ses som en unik resurs och inkluderas på arbetsmarknaden.

Trots att gränsdragningarna mellan företag, branscher och nationer blir alltmer diffusa blir samtidigt ekonomin alltmer individdriven och därmed mer beroende av platsen. Dagens avgörande produktionsfördelar kommer från specialiserade kunskaper och färdigheter, ur teknologiskt know-how och ur strukturer som är specialanpassad för att passa specifika branscher. Dessa fördelar ger konkurrensfördelar just för att de är unika och svåra att kopiera på andra platser. Individer är dock rörliga och det gäller därmed att kunna attrahera och behålla kreativa invånare. Det är de kreativa, talangfulla individerna med kompetens som är framtidens viktigaste resurs för att skapa en attraktiv affärsarena.

Södra Smålands förutsättningar

Befolkningen i Kronobergs län, särskilt männen, har en lägre genomsnittlig utbildningsnivå än riket som helhet både genom att fler endast har grundskoleutbildning och färre har eftergymnasial utbildning. Det faktum att regionen har ett universitet innebär att utbildningsnivån borde vara högre än vad den faktiskt är. Utmärkande är att utbildningsnivån är så ojämnt fördelad mellan länets kommuner.

Skillnaden i utbildningsnivå mellan män och kvinnor har inte visat någon tendens att minska under senare år utan tvärtom, kvinnorna drar ifrån utbildningsmässigt. Länets utbildningsnivå är delvis en spegling av näringsstrukturen och den starkt könssegregerade arbetsmarknaden. Inom industrin har det länge varit möjligt att bli anställd utan eftergymnasial utbildning, medan det inom skola, vård och omsorg ofta har krävts högre utbildning. I de kommuner i länet där industrin har en särskilt framträdande position är också utbildningsnivån särskilt låg. Även inom tillverkningsindustrin stiger dock kraven på kunskapsinnehåll framöver.

I flera av länets kommuner finns en oroväckande utveckling med allt större andelar av eleverna som går ut grundskolan utan att vara behöriga till gymnasieskolan. Denna trend måste vändas då avsaknaden av fullständiga betyg är en av de viktigaste riskfaktorerna för att inte kunna etablera sig på arbetsmarknaden.

Både för att tillvarata de ungas intressen och stärka deras studiemotivation men också för att tillgodose arbetsmarknadens kompetensbehov är det viktigt att kunna erbjuda ett brett utbud av utbildningar. Många av länets kommuner är små vilket ställer krav på en ökad samverkan dem emellan för att kunna tillhandahålla en tillräcklig variation och bredd när det gäller både gymnasie- och eftergymnasial utbildning.

Linnéuniversitetet och dess verksamhet kommer att ha en avgörande roll för regionens framtida utveckling. Samverkan mellan universitetet och länets kommuner och näringsliv kring utbildning, forskning och utveckling måste vidareutvecklas och stärkas. Alla gynnas av ett närmare samspel som bygger på ömsesidig nyfikenhet, nytänkande och nytta. Samtliga länets kommuner gränsar mot

omgivande län vilket kan förklara att det även finns starka kopplingar till andra lärosäten i södra Sverige.

Linnéuniversitetet kommer att ha en mer omfattande utbildnings- och forskningsverksamhet än tidigare lärosäte och det är nu centralt att det nya universitetets kompetenser kommer hela regionen till gagn. En rad ytterligare insatser för att förstärka utbudet av kompetens även inom områdena teknik och naturvetenskap på både högskolenivå men även inom andra utbildningar är möjliga. Här fyller till exempel Yrkeshögskolan och tankarna på teknik- och vårdcollege en viktig roll.

För länets framtida utveckling är det viktigt att ta tillvara den resurs som universitetsstudenterna utgör. Både under sin utbildning men också om de kan lockas att stanna kvar efter utbildningen kan studenterna bidra med kompetens till länets arbetsmarknad och utgöra en del av den kompetensförstärkning och det nytänkande som krävs.

Utmaningen för den framtida kompetensförsörjningen är än mer markant i Kronobergs län som till stor del karaktäriseras av avfolkning och sned åldersstruktur och en ensidig näringsstruktur. Kompetensfrågorna är av högsta prioritet! För att kunna förbättra kompetensförsörjningen och skapa attraktiva affärsarenor framöver behöver vi hitta nya sätt att tillvarata de resurser vi redan har och vidareutveckla dessa. Vi behöver även arbeta aktivt med att attrahera arbetskraft från andra regioner och länder. Vi måste få högre utbildningsnivå, högre grad av lärande och kraftfullare kompetensutveckling i länet för att stå bättre rustade i en föränderlig värld!

För att möta utmaningen vill vi i södra Småland satsa på följande tre områden:

Livslångt lärande

Hit vill vi nå:

Södra Småland ska speglas av ett tydligt fokus på livslångt lärande

Kompetens är ett mycket vidare begrepp än formell kunskap där kompetens också handlar om förmågan att tolka och omvandla kunskap. Den formella kunskapen är en viktig grund att stå på, men det livslånga lärandet handlar i stor utsträckning om människors inställning till lärande och deras förmåga att kontinuerligt utveckla sin kompetens.

Handlingsriktningar:

- Stimulera kvalitetsförstärkningar inom grundskolan
- Stimulera fler att gå längre i utbildningssystemet
- Främja en god infrastruktur för livslångt lärande

- Främja innovativ pedagogik och ny teknik
- Stimulera till otraditionella utbildningsval ur ett jämställdhetsperspektiv

Kompetensförsörjning

Hit vill vi nå:

I södra Småland möts arbetstagarnas intressen och arbetsmarknadens kompetensbehov

Utbildning behöver planeras i en ökad samverkan mellan skola och näringsliv. De arbetssökande och arbetsmarknadens behov av kompetens måste matchas bättre genom kontinuerlig samverkan mellan utbildning, arbetsförmedling och arbetsmarknad/näringsliv. För att kunna erbjuda ett rikt utbud av utbildningar på alla nivåer krävs en ökad samverkan mellan olika utbildningsanordnare och över kommun- och länsgränserna.

Handlingsriktningar:

- Stimulera gränsöverskridande samverkan mellan utbildningsanordnare
- Främja ökad interaktion mellan utbildningsväsende och arbetsmarknad
- Utveckla Linnéuniversitetet till en attraktiv och internationell kunskapsmiljö i en nära dialog med det omgivande samhället
- Knyt studenter starkare till regionen och dess näringsliv såväl under som efter utbildningstiden
- Utveckla en flexibel och ledande Yrkeshögskola
- Stimulera ett ökat utbud av yrkesinriktad utbildning
- Främja initiativ som ökar inflyttning av personer med efterfrågad kompetens
- Stimulera företag till en kontinuerlig kompetensutveckling av den egna personalen
- Tillvarata äldres kompetens i arbetslivet

Inkludering

Hit vill vi nå:

Södra Småland ska vara ett föregångslän när det gäller att ta tillvara alla resurser på arbetsmarknaden

Kronobergs län är känt för sin goda arbetsmarknad med hög sysselsättningsfrekvens och låg arbetslöshet. Trots detta finns det grupper som har svårt att etablera sig. Genom att inkludera och bejaka mångfalden ökar arbetskraftsutbudet och dessutom bryts traditionella mönster och förmågan till nytänkande stimuleras. Ungdomar, långtidsarbetslösa, långtidssjukskrivna, personer med annan etnisk bakgrund och personer med funktionsnedsättningar är viktiga grupper som alla har resurser och kompetenser som behöver tas tillvara.

Handlingsriktningar:

- Främja möjligheter till validering av kunskaper och kompetens
- Stödja nyskapande insatser som underlättar in/återgång till arbetslivet
- Förebygga och motverka diskriminering på arbetsmarknaden
- Verka för att könssegregeringen på arbetsmarknaden bryts

Förnyelse och dynamik

- Handlingskraftiga individer och företag i framkant

Förmågan till förnyelse och utveckling är avgörande för en regions konkurrenskraft. Det gäller att stimulera dynamiska miljöer för nyskapande och fokusera på begrepp som lärande, innovation och entreprenörskap. Entreprenörskap bygger på kreativitet och handlingskraft och grogrunden till nya entreprenörer behöver främjas redan i tidiga åldrar. Initiativ som främjar entreprenörskap behövs inom alla möjliga områden och för alla oavsett ålder, kön och ursprung.

Det är lika viktigt för företag i traditionella branscher som i nya framväxande sektorer att vara nyskapande i sina vardagliga aktiviteter. Ett företags utvecklingsförmåga förklaras till stor del av dess förmåga att uppgradera sina kunskaper och koppla ihop olika resurser och aktiviteter i det nätverk som företaget ingår i. Att omsätta en idé till en framgångsrik innovation kräver kompetenser inom en rad områden vilket talar för ökat samspel mellan aktörer. Organisationer måste framöver kunna kombinera och integrera sina egna förmågor med externa kompetenser. Många av framtidens utmaningar är dessutom komplexa och kräver mångfacetterade lösningar. Innovationsförmågan, för både process-, organisations- och produktinnovationer, stimuleras i innovativa miljöer. Dessa miljöer förstärks av ett starkt samspel mellan forskning, näringsliv, offentlig sektor och de politiska institutionerna. Innovationer baseras ofta på forskning men kan också handla om att kombinera redan existerande kunskap på nya vis.

Ekonomisk tillväxt uppstår när innovationer kopplas till kreativ marknadskommunikation och leder till lönsam produktion av varor och tjänster. För att kunna avgöra vad som kan bli lönsam produktion framöver krävs en ständigt förbättrad omvärldsbevakning och en förskjutning från produktionsorientering till ett starkare användar- och marknadsperspektiv.

Ett gott innovationsklimat är grunden för att kunskap och entreprenörskap ska leda till nya varor och tjänster, eller nya sätt att producera. Avgörande för att nå dit är kompetens, kunskapsutbyte och ömsesidigt lärande i samspel mellan företag, forskning och politik/offentlig verksamhet. Ett tillåtande och stödjande klimat för entreprenörskap, företagande och innovationer skapar förutsättningar för förnyelse.

Södra Smålands förutsättningar

Kronobergs län präglas av en näringsstruktur med stor andel tillverkningsindustri, främst verkstadsindustri, och många av företagen är underleverantörer. Länet har stark exportkoppling där de största exportländerna är Norge, USA och Tyskland. Flera av kommunerna har en stor andel förvärvsarbetande inom området miljöteknik medan andra kommuner präglas av en stark koppling till skogs- och tränäringen. Näringslivets struktur har mångt och mycket vuxit fram ur kärnkompetenser ursprungligen härstammande från skogen och verksamheten runt denna. Stora delar av tillverkningsindustrin men också glas- och möbelrikena har sina rötter i skogsnäringen men har med tiden fått ett allt starkare miljö- och designinslag.

Nyföretagande är generellt lågt inom tillverkningsindustri vilket visat sig i att nyföretagandet i länet tidigare legat under riksgenomsnittet men här ser vi nu en ljusning. Ensidigheten i näringsstrukturen medför förvisso sårbarhet men å andra sidan är specialisering bra för innovationsförmåga och konkurrenskraft. Det gäller dock att specialisering samspelar med andra insatser för att man ska stå bättre rustad vid strukturomvandlingar som är starkt kunskaps- och omvärldsberoende. Inför nya utmaningar måste vår kärnkompetens vidareutvecklas och knyts till andra koncept och idé- och kunskapsnoder, exempelvis tjänstesektorn eller upplevelseindustrin. Ett exempel på vidareutveckling finns inom skogs- och träindustrin, där kopplingen till hållbar utveckling och miljötankandet kring att bygga i trä blir alltmer tydlig. Vi måste nyttja vårt kunnande och vår erfarenhet och förstärka vår innovativa och resurseffektiva produktion på nya sätt. En eftersträvarsvärd utveckling är att fler företag blir produktägare och att andelen underleverantörer minskar. Med en starkare sälj- och marknadskompetens skulle både befintliga företag men även potentiella företagsidéer kunna växlas upp och bidra till en rikare näringslivsbredd.

Den kreativa sektorn är betydande inom delar av länet och här finns en stor potential för dynamik. Genom ett ökat kompetensflöde mellan kultur och kulturarv och regionens näringsliv skapas goda

förutsättningar för innovativa och attraktiva miljöer. Upplevelseindustri och turism är två växande branscher som bygger på de regionspecifika förutsättningarna. Länet har attraktiva natur- och kulturmiljöer som lockar besökare och med ett tydligare varumärkestänk och strategiska satsningar kan länets attraktivitet som såväl affärs- som livs- och besöksarena förstärkas.

Företagsledarna i Kronobergs län tillhör de äldsta i landet och småföretagandet står inför en stor omvandling i takt med att pensionsavgångarna blir allt fler. Med de tilltagande pensionsavgångarna hos företagarpopulationen är det inte rimligt att förvänta sig att dessa företag ska ersättas av nystartade företag. För att stärka företagandet i regionen behöver därför satsningar på nyföretagande kompletteras med insatser som stödjer skifte av ägare i redan existerande företag.

Det finns redan i dag ett viktigt och ökande samarbete mellan Linnéuniversitetet och näringslivet i regionen på en mängd olika nivåer. Det handlar om allt från att studenter åker ut och hjälper småföretag med konkreta uppgifter till stora samarbetsprojekt i triple helix-anda där syftet är innovationer. Inom universitetet pågår en mängd forskning som stöds av och samverkar med näringsliv, kommuner och landsting och andra intressenter. Dialogen mellan dessa aktörer bör fördjupas ytterligare framöver för att Linnéuniversitetet i ännu högre grad ska kunna utgöra en drivkraft för regionen. De offentliga aktörerna kan spela en viktig roll för att skapa plattformar för den här typen av nätverk och därmed bidra till ett bra innovationsklimat med dialog och ett dynamiskt samspel mellan olika aktörer.

Forsknings- och utvecklingsmiljöer som befinner sig emellan universitet och den professionella praktiken främjar lärande, kompetens- och kunskapsutveckling samt praktiktäna forskning. FoU-miljöer är dessutom mötesplatser för kunskapsutbyte och forskning med öppenhet för nya idéer som främjar gränsöverskridande utvecklingsatsningar. Detta gäller för FoU-miljöer både inom offentlig verksamhet och privat företagsverksamhet.

Kronobergaren är av traditionen präglad av klurighet och mångsyssleri. Med större öppenhet och tolerans för influenser utifrån, nationellt som internationellt, finns här goda förutsättningar för förnyelse. Genom att skapa bättre förutsättningar för företagande, innovationer och investeringar, kan tillväxtpotentialen i regionen stärkas. Vi måste utveckla och förnya regionens kunskapsresurser och omsätta dessa i nya produkter, tjänster och arbetstillfällen. Dynamiska miljöer som behåller och lockar till sig kreativa, nytänkande och handlingskraftiga individer och företag ger goda förutsättningar för att ligga i framkant!

För att möta utmaningen vill vi i södra Småland satsa på följande två områden:

Entreprenörskap och företagande

Hit vill vi nå:

Södra Småland ska kännetecknas av ett gott företagsklimat och starkt entreprenörskap

I ett längre perspektiv krävs att vi utvecklar nya idéer, arbetsformer och strukturer för att kunna vara konkurrenskraftiga. Nytankande och förmåga att ta saker och ting i egna händer är kännetecknande för både gårdagens och morgondagens smålänning.

Handlingsriktningar:

- Stärka inslaget av entreprenörskap i utbildningssystemets alla delar
- Främja all form av nyföretagande
- Underlätta och stötta generationsväxling
- Vidareutveckla och förstärka samordningen av stödstrukturerna till nya och befintliga företagare
- Förbättra företagsklimatet och stärka företagandets villkor
- Särskilt stärka kvinnors företagande
- Stödja företag i arbetet med att möta växande exportmarknader
- Stimulera till inflyttning av nya verksamheter
- Verka för att utveckla den kreativa sektorn

Med **kreativ sektor** menas:

Verksamheter där kultur eller konst och kreativitet är viktiga inslag i framställningen av olika produkter som i sig inte enbart är konstnärliga. Sektorn är väldigt bred och för att tydliggöra de skilda områden som innefattas arbetar södra Småland efter en indelning i fyra områden; turism/rekreation, media/digital, konst/design och kulturarv/information. I sektorn räknas utöver själva skapandet även de verksamheter som stöttar skapandet in.

Ev. kommer sektorn framöver att kallas kulturnärings: Nationella beslut har dock inte fattats varför vi väljer att använda begreppet kreativa sektorn

Innovationer och utveckling

Hit vill vi nå:

Södra Småland ska kännetecknas av ett konkurrenskraftigt näringsliv som ständigt utvecklas och förnyas

Samverkan utgår från ett ömsesidigt förtroende mellan aktörer och en gemensam vision om vad man kan åstadkomma och därmed en drivkraft för samarbetet. Arbetet underlättas av strukturer som uppmuntrar samverkan och förnyelse. Förmågan till samspel över gränserna – inom regionen, mellan regioner - nationellt och internationellt - bör främjas för att utveckla innovativa miljöer. Detta är en grundförutsättning för att innovationer, innovationssystem och kluster ska skapas, spridas och utvecklas.

Handlingsriktningar:

- Förstärka det klimat-, miljö- och designdrivna näringslivet
- Förstärka samarbetet mellan näringsliv, akademi och offentlig sektor
- Vidareutveckla förutsättningar för utveckling av långsiktiga strategiska innovationssystem
- Främja samarbeten i nya gränssnitt och nätverk
- Stödja kommersialisering av innovationer
- Underlätta näringslivets kapitalförsörjning
- Stärka relationerna med andra regioner, nationellt och internationellt

Infrastruktur och kommunikation

- Klimatsmarta, energieffektiva och säkra kommunikationer för alla

En fortsatt specialisering på arbetsmarknaden leder till en ökad geografisk koncentration av nya arbetstillfällen. Stora och kontaktrika regioner har under senare år haft en starkare ekonomisk utveckling än andra regioner. Det rör sig om skapad regionförstoring genom infrastruktursatsningar men också att täta dynamiska miljöer fungerar som magneter och drar till sig ytterligare kunskap, kapital och kreativa individer. Bra kommunikationer underlättar tillgängligheten och är en förutsättning för effektivare arbetsmarknadsregioner. En högre tillgänglighet minskar sårbarheten i en region och attraherar också arbetskraft. Rörlighet inom men även mellan regioner medför bättre möjligheter att matcha utbud och efterfrågan på arbetskraft och kompetensen kan tillvaratas bättre. Bättre kommunikationer förstärker dessutom möjligheten till delaktighet i samhället och knyter samman boende, arbete, utbildning, service, rekreation och fritid.

Ökad geografisk rörlighet medför ökade pendlingsströmmar vilket påverkar miljön negativt. Målkonflikten mellan ekonomisk tillväxt och miljömässig hållbarhet blir tydlig. Trafiken står för en stor del av koldioxidutsläppen och för att miljöbelastningen ska kunna minskas krävs ökad andel förnyelsebart drivna fordon och effektiva kollektivtrafiklösningar. Kollektivtrafik måste planeras med ett helhetsperspektiv där hänsyn tas till olika gruppers krav och förutsättningar. Män och kvinnor har olika resebeteenden när det gäller arbetsresor och det är därför centralt att beakta jämlikheten i det vardagliga resandet. Ett väl fungerande samspel mellan olika trafikslag underlättar och stimulerar nyttjandet av kollektivtrafiken.

Godstransporterna har under senaste åren ökat vilket intensifierar behovet av miljö- och klimatanpassade lösningar via ökad andel transporter på järnväg och effektivare lastbilstransporter.

Södra Smålands förutsättningar

Med anledning av länets boendestruktur samt de omfattande skogstransporterna är länet beroende av det finmaskiga vägnätet och att detta håller god standard och underhålls väl. Skogstillväxten tillsammans med länets övriga tunga tillverkningsindustri gör länet beroende av robust infrastruktur med sammanbindande stråk och noder. Flera industrier är verksamma utanför de större tätorterna och är därför beroende av en god tillgänglighet till de olika kommunikationssystemen.

Genom goda kommunikationer blir det möjligt att pendla till arbete på längre avstånd från bostaden. Därigenom ökas individens valmöjligheter och företagen får en bredare rekryteringsbas. Kronobergs län är ett av få län i riket som har nettoinpendling. Dessutom sker betydande pendling mellan länets kommuner och rörligheten ökar över tiden. För att möjliggöra och förstärka pendlingsmöjligheterna ytterligare krävs en samordning inte bara inom länet utan även med omgivande regioner. För att skapa miljömässigt hållbara pendlingslösningar är satsningar på järnvägssystemet centralt. För det exportinriktade näringslivet i regionen och för den ökade satsningen på turismen är möjligheten till snabba transporter väsentlig. Här spelar flygtrafiken en särskild roll. Närheten till flygplatser är strategiskt viktigt. En positiv utveckling av Smaland Airport är av stor betydelse.

Då länet har en spridd bebyggelse med en förhållandevis stor andel av befolkningen boende på landsbygden är en väl fungerande IT-infrastruktur av hög prioritet. IT-infrastrukturen på landsbygden är dåligt utbyggd och länets el- och telefonsystem är mycket sårbart vilket de senaste årens stormar har visat. Flera företag saknar möjlighet till god IT-kommunikation eller riskerar att bli helt utan. Om nuvarande bas-IT-infrastruktur läggs ned, alternativt inte uppgraderas i nödvändig omfattning eller prissätts på ett icke marknadsmässigt sätt kommer regionen att hämmas i sin fortsatta utveckling. Tillgång till bredband är en av de viktigaste komponenterna när det gäller utveckling, införande och användning av informations- och kommunikationsteknik. Bredband kan också påskynda tillväxt och

innovation inom alla sektorer av ekonomin samt öka den sociala och regionala sammanhållningen. Tillgång till bredband har därför en strategisk betydelse för ett långsiktigt hållbart samhälle.

Vi måste utveckla hållbara och säkra kommunikationer inom och till och från länet för att förstärka, förstora och knyta samman olika marknader för boende, arbete, utbildning, service, rekreation och fritid. I grund och botten handlar det om att underlätta kommunikation mellan människor!

Med **bredband** menas:

Det finns inga bestämmelser som reglerar hur hög överföringshastigheten måste vara för att få kallas bredband. Normalt ger bredbandsuppkoppling dock möjlighet att hämta och skicka stora mängder digital information som telefoni, radio, bilder och musik. Bredband innebär också att användaren alltid kan vara uppkopplad - utan att behöva ringa upp en Internetleverantör via modem för att koppla upp sig.

För att möta utmaningen vill vi i södra Småland satsa på följande två områden:

Tillgänglighet

Hit vill vi nå:

Södra Smålands infrastruktur och trafikering ska bidra till god tillgänglighet såväl inom som till och från hela länet för näringsliv, invånare och besökare

En väl fungerande fysisk infrastruktur med god trafikering kopplar ihop bostäder och arbetsplatser så att det går snabbt och smidigt att förflytta sig såväl inom regionen som till och från andra regioner eller länder. Människors dagliga aktionsradie ökar och tillgången på arbets- och studieorter inom en dagsresas avstånd förstärks. Infrastrukturen ska också tillgodose företagets behov av transporter på ett säkert och hållbart sätt.

Handlingsriktningar:

- Utveckla kollektivtrafiken
- Främja intermodala transport- och kommunikationslösningar
- Främja ett jämställt resande
- Stärka Småland airport
- Förbättra underhållet av det finmaskiga vägnätet
- Förstärka sammanbindande stråk och noder

Hållbara kommunikationssystem

Hit vill vi nå:

Södra Småland ska karaktäriseras av långsiktigt hållbara kommunikationslösningar

För att åstadkomma hållbara kommunikationslösningar krävs en ökad andel kollektivtrafikresande, större andel förnyelsebart drivna fordon och effektivare godstransportlösningar. En ökad användning av informations- och kommunikationsteknik skulle dessutom kunna motverka det ökade behovet av transporter.

Handlingsriktningar:

- Främja klimateffektiva person- och godstransporter
- Intensifiera utvecklingen av en fossilbränslefri kollektivtrafik
- Främja tillkomsten av en robust IT- infrastruktur med hög överföringskapacitet
- Öka tillgången till bredband i hela länet
- Minska den digitala klyftan mellan olika grupper i samhället

Livskraft

- Resursstarka livsmiljöer med människan i centrum

Folkhälsans betydelse för regional utveckling har fått en alltmer framträdande roll. Inte bara för det individuella värdet utan också för att god hälsa i dess bredaste betydelse bidrar till ekonomisk tillväxt. Ibland tryter den individuella livskraften och det är då nödvändigt att det offentliga åtagandet fungerar. Framtida behov och utmaningar kommer att kräva fortsatta insatser inom området välfärdstjänster och det är av största vikt att dessa i allt högre grad blir kunskapsbaserade. För att stödja utvecklingen av kunskapsbaserade välfärdstjänster kan välutvecklade flervetenskapliga FoU-miljöer för professionerna inom välfärdsområdet ses som en framgångsfaktor.

Kultur är nödvändigt för att kunna skapa attraktiva besöks- och livsarenor. Platser charm och värme har en mycket stor betydelse för människors välmående och trivsel och för var människor väljer att bosätta sig. Regioner behöver kulturella aktiviteter, attraktiv bebyggelse, levande lokalt engagemang, kafékultur samt öppenhet och tolerans om de ska kunna attrahera kreativa människor. Kulturella möjligheter och aktiviteter stimulerar lust, nyfikenhet, kreativitet och tolerans och är avgörande för att skapa ett gott samhälle, vilket i sig är den bästa grunden för regional utveckling.

En av de allra största utmaningarna framöver gäller miljö-, energi- och klimatfrågorna. Det krävs minskad klimatpåverkan och en ökad anpassning till klimatförändringarna. Här finns olika tidsperspektiv där vissa insatser bör ske snarast medan andra förändringar kan ha en längre tidshorisont. Med klimatarbete följer vissa kostnader men det är avsevärt billigare att ta dem nu än att vänta på konsekvenserna. Energieffektivisering är dessutom oftast lönsamt och kan av rent ekonomiska skäl motiveras. Både på kort sikt men även på lång sikt över generationsgränserna måste vi ta dessa frågor på allvar om vi ska kunna behålla och förstärka våra resursstarka livsmiljöer.

Södra Smålands förutsättningar

Flera av kommunerna i länet har en minskande befolkning vilket ur många aspekter är problematiskt. Tillsammans med andra nödvändiga utvecklingsområden är det viktigt att erbjuda människor goda förutsättningar för ett gott liv för att bryta den trenden. Utan livskraft blir det omöjligt att klara de övriga utmaningarna.

I en analys av ohälsotal, uttag av föräldraledighet, inkomstskillnader, yrkesval med mera kan vi utläsa stora skillnader mellan män och kvinnor i länet. Att bryta dessa mönster är av yttersta vikt framöver för att regionen ska attraktiv som livs- såväl som affärsarena.

Ett av de absolut viktigaste områdena inom folkhälsopolitiken är att skapa delaktighet och inflytande. Människor med annan etnisk bakgrund och unga vuxna som inte tar sig in på arbetsmarknaden riskerar ett utanförskap i både arbetslivet och i samhället vilket leder till att livskraften tryter med stora individuella och samhälleliga konsekvenser som följd. Insatser som verkar för att minska utanförskapet gagnar alla. Länet har ett rikt föreningsliv och en stor dos av ideella krafter. Här finns stor potential att väva samman olika sektorer i samhället för att utveckla även den sociala ekonomin vilket skulle vara till gagn för många som av olika skäl har svårt att etablera sig på den traditionella arbetsmarknaden.

Människors hälsa i regionen beskrivs som god överlag även om variationen mellan kommunerna är mycket stor. Att skapa arbetsplatser med en god arbetsmiljö, fysisk som psykosocial, inte bara stärker människors välbefinnande utan ökar även attraktiviteten för länet. Faktorer pekar på att barn och ungas hälsoläge försämras i större utsträckning än för övriga grupper, vilket även är en nationell trend. Unga bör därför sättas i fokus framöver och förebyggande insatser bör främjas.

Kulturen har en viktig roll för meningsskapande och identitet hos individer liksom för normer och integration i vårt gemensamma samhällsbygge. Därför behöver vi ett kulturliv med bredd och spets som kännetecknas av tillgänglighet, delaktighet och mångfald. Vårt län karaktäriseras av den småskaliga och utspridda strukturen med närhet. Närhet som skapar möjligheter för människor, oberoende av boendeplats, att leva ett gott liv. Vi vill satsa på omöjliga möten och inspirerande mötesplatser för såväl stora som små. Kvaliteten och den konstnärliga och kulturella kompetensen är betydelsefulla faktorer för samhällsutvecklingen och dessa faktorer har också en uppenbar påverkan

på tillväxten indirekt eller direkt. Därför behöver vi också satsa på den kreativa sektorn där kultur, konst och kreativitet är viktiga inslag i verksamheten.

Karaktärsskapande och av betydelse för människors välbefinnande i tätorterna är närheten, den låga skalan i bebyggelse och kontakten med omgivande landskap, sjöar och vattendrag. Tillvaratagandet av natur- och kulturarvet och kulturmiljövärdena i samhällsplaneringen ger möjlighet att berika vardagsmiljöerna så att de blir attraktiva och dynamiska att bo och arbeta i. Det är angeläget att den fysiska planeringen i vårt samhälle bidrar till att grundlägga goda livsvillkor.

Förutom den mer omedelbara vardagsmiljön finns angelägna miljöaspekter av en ekologisk och mer långsiktig karaktär. Försurningen är fortfarande ett av våra största miljöproblem trots att svavelnedfallet har minskat drastiskt i länet. Kvävenedfallet håller sig dock närmast konstant på en alldeles för hög nivå. Närmare 90 % av nedfallet kommer från andra länder. Skogen är en av länets viktigaste förnyelsebara naturresurser och en förutsättning för att bevara biologisk mångfald. Kronobergs län har också en lång historik av boskapsdrift och lantbruk med betande djur vilket är en förutsättning för det öppna landskapet. Det största hotet mot alla de biologiska och kulturhistoriska värden som finns i detta landskap är igenväxningen.

Energifrågan är en viktig drivkraft för den regionala utvecklingen framöver. Länet ligger långt fram både när det gäller användandet av bioenergi och inom bioenergi- och energiteknikutbildningar. Större satsningar på energieffektivisering inom transportsektorn, byggandet och industrin är dock nödvändiga liksom en ökad andel förnyelsebar regional energi från såväl bioenergi som från vind, vatten och sol.

För att kunna erbjuda ett gott liv med möjligheter i södra Småland måste vi gemensamt skapa livsarenor som är både attraktiva, konkurrenskraftiga och långsiktigt hållbara.

För att möta utmaningen vill vi i södra Småland satsa på följande tre områden:

Människan som resurs

Hit vill vi nå:

Södra Småland ska karaktäriseras av goda möjliggörande livsvillkor för alla

För att en regional utveckling ska vara socialt hållbar krävs att resurser, inflytande och makt fördelas rättvist och jämställt samt att människor upplever trygghet och delaktighet i samhällslivet. Dessa faktorer tillsammans med stärkt hälsa är viktiga förutsättningar för att skapa livskraft. I olika skeenden i livet är människor i behov av samhällets välfärdstjänster. Dessa ska vara jämlika, jämställda, kunskapsbaserade och präglas av god kvalitet.

Handlingsriktningar:

- Utveckla ett sammanhållet och uthålligt regionalt folkhälsoarbete såväl främjande, förebyggande som rehabiliterande
- Stärka de kunskapsbaserade välfärdstjänsterna
- Främja och synliggöra länets goda boendemiljöer
- Verka för god och jämlik tillgång till offentlig och kommersiell service

Kulturella resurser

Hit vill vi nå:

Södra Småland ska ha ett innovativt kulturklimat med bredd och spets

Ett innovativt kulturklimat kännetecknas av att man tänker nytt och gör annorlunda både i skapandet av nya produkter, tjänster, metoder, idéer men också i användningen av det vi redan har. Därför behöver vi ett klimat som främjar kreativitet och innovationer och därmed också utvecklingen av våra kulturella resurser.

Handlingsriktningar:

- Främja en kulturell infrastruktur med bredd och spets
- Arbeta med kultur som aspekt för utveckling inom alla politikområden
- Verka för att utveckla befintliga och identifiera behov av nya mötesplatser för samarbeten
- Främja innovationer på kulturområdet
- Främja samverkan mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor

Med **kulturell infrastruktur** menas

- regionens utbud av och tillgänglighet till utbildning, stödssystem, institutioner och organisationer, kulturskapares och konstnärers villkor samt nätverk inom kulturområdet

Med **kultursektor** menas

- Konst och kulturella uttryck i betydelsen skapande verksamhet
- Kulturindustri eller kulturella näringar som framställer produkter med kulturellt innehåll för masskonsumtion exempelvis film, böcker, video, musik.

Hållbar miljö

Hit vill vi nå:

Södra Småland ska vara Sveriges energieffektivaste region, med attraktiva hållbara miljöer för både boende och besökare

Regionen ska aktivt bidra till att de nationella och regionala miljömålen uppfylls. Det övergripande syftet är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Genom stegvisa förändringar, både stora och små steg i rätt riktning, samordnade genom Klimatkommissionens arbete bör vi nyttja länets stora potential. Regionen ska vara ett föredöme inom energieffektivisering, minskad klimatpåverkan och framställning av klimatneutral energi.

Handlingsriktningar

- Anpassa samhällsplaneringen till regionens uppsatta klimat- och miljömål
- Stötta initiativ som leder till energieffektivisering och ökad andel av förnyelsebar regional energi
- Säkra länet mot negativa effekter av klimatförändringar genom klimatanpassningar
- Stärka och sprida den regionala kompetensen och forskningen kring energi-, klimat- och miljöfrågorna
- Främja ett ökat bruk av regionens attraktiva natur- och kulturmiljöer för rekreation och friluftsliv balanserat med en medveten miljöhänsyn

Med **energieffektiv** menas:

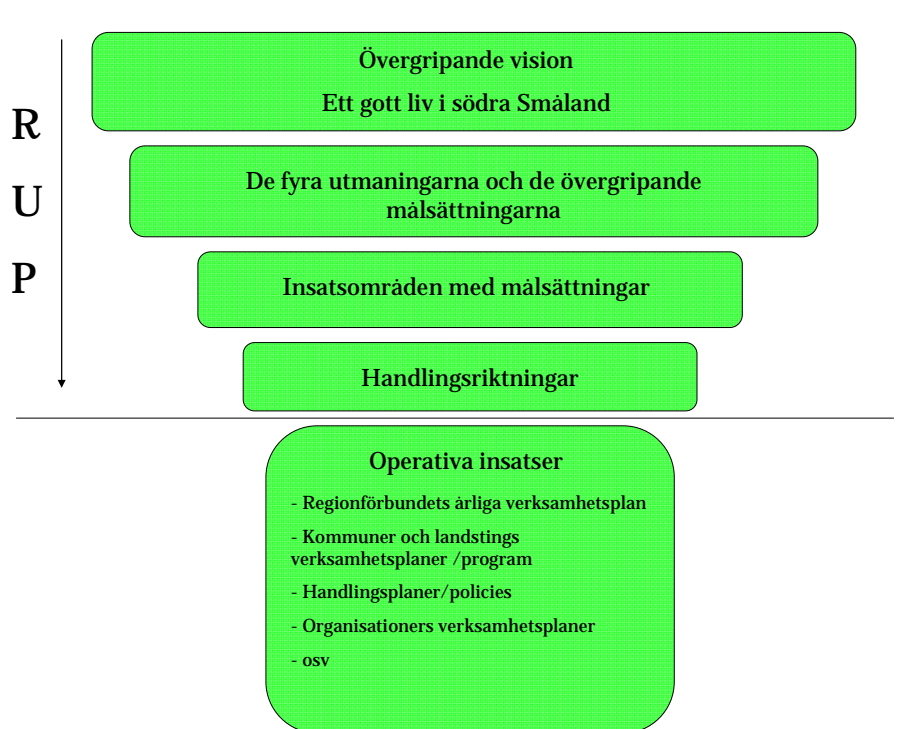
Att använda så lite energi som möjligt givet en viss nivå på konsumtion och produktion alternativt att en given energianvändning ger så mycket som möjligt. Lämpliga mått är kilowattimme/capita och koldioxid/capita

För de **regionala miljömålen** hänvisas till:

Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/kronoberg

6. Genomförande och uppföljning

En mängd aktörer är involverade i den regionala utvecklingen; allt från kommuner, landsting, länsstyrelse, regionförbund och universitet till näringsliv, föreningsliv, organisationer och enskilda individer. Det regionala utvecklingsprogrammet handlar om visionerna och de övergripande målen för regionens gemensamma utvecklingsarbete. Programmet måste vara översiktligt då konkreta åtgärder specificeras i handlingsplaner och andra typer av styrdokument som exempelvis länstransportplaner, miljöprogram, folkhälsopolicies och kommunala översiktsplaner. Det innebär därför viss fara att precisera alltför snäva mål i mätbara termer i det regionala utvecklingsprogrammet utan att föregripa eller till och med låsa fast övrig planering.

För att utvecklingsprogrammet ska kunna genomföras måste berörda aktörer engageras. Delaktighet är en grundförutsättning för att de olika aktörerna ska känna sig involverade och vilja bidra till förverkligandet av intentionerna i programmet. Genomförandet sker huvudsakligen inom ramen för aktörernas ordinarie verksamheter och respektive aktörs roll och mandat ska respekteras men samtidigt är det viktigt att ta tillvara den samlade kompetensen och möjligheterna att agera tillsammans. Aktörernas egna resurser kan dessutom växlas upp med EU-medel så att nyskapande projekt kan initieras i syfte att uppnå utvecklingsprogrammets målsättningar. Regionförbundets roll är

att samordna arbetet med utvecklingsprogrammet, att verka som inspiratör och enande kraft men även att vara aktiv genomförandeaktör i vissa fall.

En viktig del av allt utvecklingsarbete är att kontinuerligt reflektera över de insatser och det arbete som görs och lära av erfarenheterna. En systematisk uppföljning och utvärdering ska vara ett naturligt inslag i det regionala utvecklingsarbetet i syfte att ständigt förbättra allt från planering till genomförande. Viktigt att ha i åtanke är dock att allt som är av vikt för individer och samhälle inte enkelt kan kvantifieras och mätas objektivt. En uppföljning av specificerade indikatorer ger endast en fragmenterad bild av utvecklingen och regional utveckling påverkas dessutom av en mängd faktorer som ligger utanför vad som kan påverkas av insatser inom programmets ram. Ändrade lagar och regelsystem, värdeförskjutningar i samhället, internationella händelser, ja allt som händer runt om kring oss har ju en mer eller mindre direkt påverkan på våra förutsättningar i länet.

Ett användbart uppföljningssystem förutsätter att både nuläge, resultat och process samt jämförelser kan göras. Indikatorer kommer att utarbetas för att följa upp insatser inom utvecklingsprogrammets ram. Då grundperspektivet i utvecklingsprogrammet är att skapa attraktivitet som affärs- såväl som livs- och besöksarena kommer ett särskilt fokus att ligga på att följa denna utveckling. Utöver detta kommer ett antal sammanfattande nyckeltal att kontinuerligt redovisas för att följa hur länet utvecklas i förhållande till sig självt och omvärlden. Samtliga individrelaterade indikatorer ska redovisas fördelat på kön och etnisk bakgrund, där detta är möjligt.

Sammanfattande nyckeltal

Bruttoregionalprodukt per invånare
Lönesumma per sysselsatt
Sammanräknad förvärvsinkomst
Snabbväxande företag per invånare
Nya arbetstillfällen per invånare
Befolkningsstorlek
Befolkningsstruktur
Utbildningsstruktur
Förvärvsfrekvens
Total arbetslöshet
Branschdiversifiering

Antal bohemer per 1000 invånare
Jämställdhetsindex
Pendlingsmönster
Medellivslängd
Ohälsotal
Ekonomisk utsatthet
Demografisk försörjningsbörda
Restid till livsmedelsbutik
Restid till serviceställe för post
Avstånd till grundskola
Energieffektivitet
Koldioxidutsläpp/invånare

Genomförandet och uppföljningen av både utvecklingsprogrammet och den regionala utvecklingen i stort kommer att diskuteras i olika forum och på olika mötesplatser. Som ansvarig för utvecklingsprogrammet kommer regionförbundet att bygga upp en struktur för en kontinuerlig regional dialog runt utvecklingsfrågorna i länet.

7. Revideringsprocessen

Huvudsyftet med revideringen av utvecklingsprogrammet har varit dels att hitta en tydligare struktur och markantare koppling till den nationella strategin, dels att få ett uppdaterat och aktualiserat program. Processen tog sitt avstamp i det växande engagemanget för regionala utvecklingsfrågor som kommit upp till ytan inom ramen för Framtid Kronoberg, länets varselsamordning. Att genomföra en revidering av utvecklingsprogrammet har underlättats av att länet är hårt präglad av lågkonjunkturen. Det finns en ökad medvetenhet om att vi måste rusta oss för framtiden för att kunna gå stärkta ur krisen. Krisen har ytterligare sammansvetsat oss Kronobergare och revideringen har därför kunnat ske i en bred och entusiastisk samverkan.

Utgångspunkten för revideringsarbetet har varit att utifrån forskning om regional utveckling och en gedigen kartläggning av länets särart relaterat till trender och förändringar i omvärlden utkristallisera de regionspecifika förutsättningarna för en hållbar utveckling. Ett traditionellt remissförfarande har dels av tidsskäl men framför allt för att öka delaktigheten ersatts med dialogmöten där mängder av aktörer har fått ge sin syn på angelägna utvecklingsområden och önskvärda insatser. Det har handlat om politiska diskussioner och möten med tjänstemän hos regionförbundets medlemmar, det vill säga landstinget och länets kommuner. Länsstyrelsen, universitetet och statliga myndigheter är andra centrala regionala aktörer som deltagit i revideringsprocessen. Näringslivet har kommit till tals dels genom sina intresseorganisationer men framför allt inom ramen för Framtid Kronoberg. Utöver detta har det förts samtal med föreningar och organisationer och enskilda individer.

Underlag & referenser

Arbetsförmedlingen (2008). *Prognos arbetsmarknad Kronoberg 2008-2009*.

Arena för tillväxt (2005). *Lokal och regional attraktionskraft, kvantitativa perspektiv på attraktivitet*.

Calidoni, F m fl (2008) *Indikatorer för uppföljning av regional utveckling*. Arbetsrapport R2008:003, Institutet för tillväxtpolitiska studier

Danell, T m fl (2008) *Hållbar regional tillväxt - en kunskapsöversikt*. Regleringsbrevsuppdrag nr 6, delredovisning 2008-09-15, Institutet för tillväxtpolitiska studier

Eliasson, K & Westerlund, O (2003). *Regionala tillväxtindikatorer – teoretiska aspekter, begrepp och empiriska illustrationer*. A 2003:004, Institutet för tillväxtpolitiska studier

Energikontor Sydost (2009). *Trafik och miljö i siffror Kronoberg 2008*.

Energikontor Sydost (2008). *Nulägesbeskrivning av energitillförseln/användningen år 2005 i Kronobergs län*.

Hermansson, K & Lundgren, B (2008) *Hälsa och ekonomisk tillväxt, Kunskapsöversikt över sambandet mellan hälsa och ekonomisk tillväxt samt synpunkter på hälsa i ett regionalt utvecklingsperspektiv*. Statens folkhälsoinstitut, A 2008:02

Institutet för tillväxtpolitiska studier (2009). *Regionernas tillstånd 2008, en rapport om tillväxtens förutsättningar i svenska regioner*.

Israelsson, T (2003). *Arbetskraftsförsörjningen i Kronoberg fram till år 2015, en rapport för arbetsgivare och arbetstagare om jobben i Kronobergs län*. Länsarbetsnämnden

Kolmodin, A (2008). *Kreativa näringar – en tillväxtsektor*. Tillväxtpolitisk utblick, aktuellt om tillväxtpolitik, Institutet för tillväxtpolitiska studier, september 2008, nr 6

Linnéuniversitetet (2009). *Linnéuniversitetet – en resa in i framtiden, strategi 2010-2015*.

Länsstyrelsen i Kronobergs län (2004). *Regionalt tillväxtprogram för Kronobergs län 2004-2007*.

Länsstyrelsen i Kronobergs län (2005). *Det goda livet i Kronoberg*, diskussionsunderlag 2005-0-01, Kronobergs utvecklingsstrategi.

Länsstyrelsen i Kronobergs län (2006). *Det goda livet i Kronobergs län*, analys 2006-02-23, Kronobergs utvecklingsstrategi.

Länsstyrelsen i Kronobergs län (2007). *Regionala miljömål för Kronobergs län 2007-2010*. Meddelande 2007:02

Länsstyrelsen i Kronobergs län (2008). *Landsbygdsprogram 2007-2013, En regional genomförandestrategi för Kronobergs län*

Länsstyrelsen i Kronobergs län (2009). *Regional klimat- och energistrategi 2009 för Kronobergs län och region södra Småland*.

Länsstyrelsen i Kronobergs län (2009). *Bostadsmarknadsanalys 2009 Kronobergs län*

Länsstyrelsen i Kronobergs län och Södra Smålands kommuner och landsting (2006). *Mötesplats södra Småland, regionalt utvecklingsprogram för Kronobergs län*.

Länsstyrelsen Södermanlands län (2007). *Mälardalen innovation index*. Sörmlandsbilder 7, 2007:7

Lindgren, M & Pernemalm, P (2008). *Framtidsbarometer för Sveriges kommuner*. Huvudrapport 2008, Kairos future

Magnusson, L (2006). *Kreativa jobb – nyckeln till tillväxt inom tjänstesektorn*. Tillväxtpolitisk utblick, aktuellt om tillväxtpolitik, Institutet för tillväxtpolitiska studier, mars 2006 nr 3

Malmberg, B m fl (2007) *Hälsans betydelse för individens och samhällets ekonomiska utveckling*, Statens folkhälsoinstitut 2007:8

Naturvårdsverket (2007). *Sju råd för regional hållbarhet – erfarenheter från hållbarhetsarbetet på regional nivå*. Rapport 5756, oktober 2007,.

Nilsson, M (2008). *Välfärdsprofil Region södra Småland 2008*. FoU-rapport 2008:11, FoU Välfärd i södra Småland

Nutek (2006). *Verktyg för hållbar regional utveckling, stöd och tips för ett lyckat förändringsarbete*. R 2006:11

Nutek (2004). *Den svenska klustermanualen*. R 2004:13

Nutek (2007). *Inspiration för samverkan mellan akademi och företag*.

Petrusson U (2007) *Universitetet i kunskapsekonomin*. Innovationspolitik i fokus, Vinnova forum VFI 2007:01

Regeringskansliet (2006). *Strategiska utmaningar – en vidareutveckling av svensk strategi för hållbar utveckling*. Regeringens skrivelse 2005/06:126

Regeringskansliet (2007). *En nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007-2013*.

Regeringskansliet (2008). *En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder*. Regeringens skrivelse 2008/09:167,

Regional plan för socialfonden 2007-2013 Småland och Öarna. Jönköpings, Kalmar, Kronobergs och Gotlands län

Regional systemanalys för transportinfrastrukturen i östra Götaland, slutredovisning 30 september 2008, Region Blekinge, Regionförbundet i Kalmar län, Regionförbundet Jönköpings län, Regionförbundet södra Småland och Regionförbundet Östsmåland

Region Blekinge (2006). *Så här skapar Blekinge sin framtid, Regionalt utvecklingsprogram 2006-2013*.

Region Halland (2005). *Halland – bästa livsplassen, regional utvecklingsstrategi 2005-2020*.

Region Halland (2007). *Tillväxtprogram för Halland 2007-2010*.

Regionförbundet Jönköpings län (2008). *Ett snabbare, öppnare och smartare Jönköpings län, regionalt utvecklingsprogram (RUP) med sikte på 2020*.

Regionförbundet i Kalmar län (2006). *Regionalt utvecklingsprogram för Kalmar län 2006, RUPEN IV*.

Regionförbundet södra Småland (2007). *Regionförbundet södra Smålands kulturstrategi, vision: livskraftigt kulturklimat i södra Småland*

Regionförbundet södra Småland (2009). *Länstransportplan för Kronobergs län 2010-2021*.

Regionförbundet södra Småland (2009). *Bilder av södra Småland*, diskussionsunderlag för revidering av det regionala utvecklingsprogrammet.

Regionförbundet Sörmland (2007). *Sörmland – helt enkelt! En strategi för hållbar tillväxt och utveckling i Sörmland*.

Regionförbundet i Uppsala län (2008). *Uppländsk drivkraft, regionalt utvecklingsprogram för Uppsala län*.

Region Skåne (2009). *Regionalt utvecklingsprogram för Skåne 2009-2016*.

Region Värmland (2008). *Värmland växer – och känner inga gränser. Regionalt utvecklingsprogram 2009-2013*.

Scholten, C (2007) *Universitetets regionala samverkansgeografi, värdeskapande region med Växjö universitet som nav*. Rapport från delprojekt Vax-krAft, Institutionen för samhällsvetenskap, Växjö universitet

Statens folkhälsoinstitut (2005). *Folkhälsa i regionala utvecklingsprogram (RUP)*. Slutrapport från Statens folkhälsoinstitut tillika slutrapport från strategigruppen Främja hälsa och förebygga ohälsa, A 2005:13.

Sveriges Kommuner och Landsting (2005). *Regional politik- hur ser regionerna på utvecklingsfrågorna?*

- Sveriges Kommuner och Landsting. (2005). *Tillväxtens mekanismer – från ett lokalt och regionalt perspektiv*.
- Sveriges Kommuner och Landsting och Arena för tillväxt (2005). *Spela roll, en bok om lokal och regional utveckling*.
- Sveriges Kommuner och Landsting (2006). *Regioner med visioner, en studie av arbetet med regionala utvecklingsprogram*.
- Sveriges Kommuner och Landsting och Arena för tillväxt (2007). *Rent spel, en bok om hållbar tillväxt på lokal och regional nivå*.
- Växjö kommun (2009). *Omvärldsanalys 2009*.
- Växjö kommun (2009). *Växjö utveckling 2009*.
- Westholm, E m fl (2004) *Att leva med befolkningsförändringar, demografiska utmaningar och kommunernas handlingsutrymme, en översikt*. Svenska Kommunförbundet
- Westin, L (2007) *Infrastrukturinvesteringar och hållbar regional tillväxt*, Umeå universitet, CERUM, Centrum för regionalvetenskap
- Översiktsplaner eller motsvarande för Kronobergs åtta kommuner (respektive kommun)

Regionförbundet södra Småland är ett nav för regional utveckling.
Vi är en gemensam organisation för kommunerna och landstinget i Kronobergs
län med syfte att ta tillvara länets möjligheter och främja dess utveckling.
Visionen är ett gott liv i södra Småland.
www.rfss.se